



О. О. Гернего*

АКТУАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Забезпечення національної безпеки — головна функція державного управління. Проте можна констатувати, що сьогодні в цій сфері накопичилася низка проблем, які потребують невідкладного розв'язання. Перелік вказаних проблем досить значний: починаючи від відсутності загальноприйнятих поглядів в області понятійно-категорійного апарату, системної невизначеності стосовно концептуальних підходів по забезпеченню національної безпеки і закінчуючи відсутністю теоретико-методологічних основ розробки таких базових документів, які визначають правовий фундамент формування та функціонування системи державного управління національною безпекою. Все це, безумовно, негативно впливає на ефективність державного управління щодо визначення життєво важливих національних інтересів та їх реалізації.

Сьогодні на вітчизняних теренах практично відсутні ґрунтовні монографічні дослідження, в яких пропонуються теоретичні підходи та практичні шляхи й способи розв'язання вищезазначених та інших проблем забезпечення національної безпеки з позицій системного підходу у всій сукупності досить суперечливих явищ, процесів і об'єктів, які здійснюють вплив на ефективність діяльності органів державної влади у цій сфері. Автори ж у своєму дослідженні¹ запропонували підходи до вирішення значної частини вищезазначених проблем. Тому актуальність роботи не викликає сумніву.

Масштабність проблеми зумовила необхідність комплексного використання авторами в процесі дослідження теоретичних знань із різних галузей науки: політології, філософії, економіки, соціології, історії, теорії національної і міжнародної безпеки, військового будівництва, кібернетики, математики і, безумовно, теоретичних основ державного управління. Це стало можливим завдяки активному застосуванню системного підходу, використанню структурно-функціонального та історично-порівняльного методів.

При цьому авторами роботи творчо використані результати аналізу теоретико-методологічних основ теорій національної і міжнародної безпеки, виконаних попередніми дослідниками. Тому досить значною є кількість найрізноманітніших джерел (як вітчизняних, так і іноземних) з досліджуваної теми.

Передусім заслуговує на увагу запропонована авторами логічна модель дослідження державного управління у сфері забезпечення національної безпеки, висновок, що вказане управління об'єктивно має стратегічний характер і що у процесі вказаного управління необхідно поєднувати системний та ситуаційний підходи.

Особливо слід відмітити глибину та комплексність підходу при аналізі політичних, економічних, соціальних, правових процесів як в національному, так і в глобальному вимірах у контексті їх впливу на ефективність державного управління національною безпекою. Це стало можливим внаслідок того, що в основу дослідження проблем державного управління національною безпекою було покладено сучасну концепцію взаємозв'язку міжнародної і національної безпеки, змістом якої є зростаюча взаємозалежність національних економік, національних політичних і соціальних систем, національних культур, структур міжнародної і національної безпеки.

© Гернего О. О., 2007

* доцент кафедри філософії та політології Хмельницького університету управління та права, кандидат філософських наук, доцент

¹ Ситник Г. П., Олуйко В. М., Вавринчук М. П. Національна безпека України: теорія і практика: Монографія / За заг. ред. Г. П. Ситника. — Хмельницький-Київ: Кондор, 2007. — 592 с.



Всебічно підтверджена теза, що оцінка рівня загроз національним інтересам та прогнозування розвитку ситуацій, які призводять до зростання їх рівня, є ключовим завданням органів державного управління. Проте оскільки сьогодні відсутня єдність серед науковців і практиків у розумінні досить поширених у галузі національної безпеки понять: “виклик”, “ризик”, “загроза”, “безпека” і “небезпека”, а соціальні системи перебувають у стані постійних змін, всебічно обґрунтовано висновок щодо розгляду поняття “ризик” у процесі забезпечення національної безпеки, як величину змінну. З одного боку, як функцію, аргументами котрої є ймовірність виникнення небажаної події, та обсяг шкоди, яка може бути завдана об’єкту (суб’єкту) національної безпеки внаслідок реалізації даної ймовірності, а з другого — як міру “небезпеки”, яка виступає узагальнюючим показником стосовно будь-яких процесів (явищ, подій), що можуть заподіяти шкоду національним інтересам.

Запропонована та всебічно досліджена модель процесу прийняття рішення в системі державного управління національною безпекою, процедура розробки нормативно-правових актів у цій сфері, зокрема Стратегії національної безпеки.

Розглянуті можливі шляхи забезпечення національної безпеки в умовах формування сучасного світового політичного та економічного порядку, громадянського суспільства в Україні, окреслено її роль та перспективи, як одного із ключових факторів забезпечення стабільності в Європі.

Показано, як існуючі тенденції сучасного процесу глобалізації та національний характер суспільно-політичних явищ і процесів породжують певні суперечності суспільного розвитку, усунення яких можливе лише за умови належного державного управління національною безпекою.

Варто також погодитися з висновками авторів роботи, що у контексті забезпечення національної безпеки основними завданнями реформування політичної системи має стати: зведення до мінімуму стихійності у сфері політичного життя; всебічне врахування інтересів різних політичних інститутів і груп; створення кращих передумов для розвитку громадянського суспільства; більш чітке окреслення меж державних структур, сфер їх дії, каналів впливу та взаємодії; створення правового поля для належної співпраці органів державної влади, опозиції і суспільства; створення механізму, який би виключав будь-яку можливість тоталітаризму й авторитаризму в управлінні державою, щоб юридичний і фактичний статус, місце та роль будь-якого органу державної влади збігалися; внесення змін і доповнень до Конституції України щодо перерозподілу владних повноважень і відповідальності між гілками влади з питань вирішення проблем забезпечення національної безпеки.

Загалом, системний підхід до розв’язання комплексної проблеми забезпечення національної безпеки дозволив авторам напрацювати конкретні пропозиції, спрямовані на підвищення ефективності державного управління щодо реалізації національних інтересів у сучасних умовах. Достовірність отриманих результатів підтверджується коректним використанням перевірених на практиці методів пізнання соціально-політичних явищ. Саме тому робота має значну практичну спрямованість.

Водночас, на нашу думку, було б корисним більш детально дослідити контури та тенденції подальшого розвитку міжнародних інститутів безпеки, які генеруються сучасними геополітичними та геоекономічними процесами, і через призму політичних і структурних реформ, які відбуваються в Україні, оцінити можливості їх участі у діяльності вказаних інститутів.

Отож, слід визнати, що наукове дослідження, виконане докторами наук з державного управління, професорами Ситником Г. П., Олуйком В. М., кандидатом політичних наук, доцентом Вавринчуком М. П., є значним теоретичним внеском у подальший розвиток теорії національної безпеки та теорії державного управління і може бути рекомендоване до друку.